

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET (KD)

Att:

Postboks 8119 Dep.

0032 Oslo

Oslo, 8.februar 2007

Vår ref: Inger Lise Blyverket / DOK-2007-00293

Deres ref: 200700090/BMO

HØRING - FORSLAG TIL ENDRING I GJELDENE FORSKRIFT OM OPPTAK TIL UNIVERSITETER OG HØYSKOLER - POLITIATTEST

HSH viser til brev av 15.01.2007 der departementet legger fram forslag til endringer i forskrift 2005-10-10 nr 1191 om opptak til universitet og høyskoler.

Departementet varslet i forbindelse med høring om forslag til ny felles forskrift om opptak til høyere utdanning at det ville komme en høring vedrørende politiattest i forbindelse med endring i helsepersonelloven og sosialtjenesteloven for å forebygge seksuelle overgrep mot barn og utviklingshemmede. HSH påpekte i vårt høringssvar av 14.desember 2006 at vi mente departementet burde gjennomføre en nøyere vurdering av blant annet hvilke typer utdanning det skal kreves politiattest for og hvilke straffbare forhold som kan gi grunnlag for nektelse av opptak. Vi etterlyste også en vurdering av om politiattest er det best egnete virkemiddel.

Hvorvidt politiattest er det best egnete virkemiddelet:

HSH vil på generelt grunnlag gi uttrykk for at en bør være varsom med å innføre stadig flere reguleringer som kan oppfattes som en svekkelse av personvernet og medføre urimelig inngripen i den enkeltes privatliv. Myndighetene bør derfor alltid søke å finne virkemidler som i minst mulig grad begrenser enkeltmenneskets frihet.

Samtidig er det rimelig at samfunnet ønsker å beskytte barn og utviklingshemmede mot overgrep; ikke minst fordi flere av de omtalte profesjonene forvalter omsorg for dem som allerede er i en sårbar situasjon, det være seg pga sykdom, vanskjøtsel, misstilpasning osv. Mange av utdanningene nevnt i forslaget fører fram til yrker som dessuten ses på som del av eller en forlengelse av det offentliges ansvar for å ivareta barn og utviklingshemmede som andre har sviktet eller som har behov for ekstra tilrettelegging og omsorg. Dette styrker argumentasjonen for en slik regulering.

Endring i forskrift om opptak til universiteter og høyskoler når det gjelder politiattest er dessuten en naturlig konsekvens av de endringene i helsepersonelloven og sosialtjenesteloven som er vedtatt. Men en forskriftsendring i tråd med forslaget vil aldri kunne sikre at barn, ungdom og utviklingshemmede blir forskånet mot overgrep av helse- og sosialpersonell. Slike begrensninger kan selvsagt hindre at uegnete personer blir nektet adgang til aktuelle studier, og HSH mener

dette hensynet veier tungt når det gjelder innføring av nye krav til politiattest, slik som her. Imidlertid kan slike reguleringer også føre til falsk trygghet, både ved utdanningsinstitusjonene og ved praksisstedene. Det er viktig at forskriftsendringen følges av informasjons- og veiledningsmateriell som på den ene side klargjør overfor de aktuelle parter hva forskriften faktisk innebærer og på den andre siden hvilke andre tiltak som institusjonene må sette i verk for samlet å bidra til at uegnete personer blir luket ut enten før eller i løpet av studiet.

Hvilke utdanninger som skal omfattes av kravet til politiattest:

Vi konstaterer at departementet overlater til høringsinstansene å vurdere hvilke av de aktuelle utdanningene som bør omfattes av kravet om politiattest. Krav som begrenser borgeres mulighet for å ta utdanning må kunne oppfattes som rimelige og konsekvente. Vår oppfatning er derfor at i den grad utdanningene listet opp i høringsforslaget inkluderer praksisperioder der studentene er i kontakt med barn, unge og utviklingshemmede, og der slike praksisperioder er en forutsetning for å ha gjennomført og bestått studiet, bør disse utdanningene omfattes av krav om politiattest. En gjennomgang av fag- og studieplaner vil dermed kunne få den konsekvens at noen av de foreslåtte utdanningene ikke skal inkluderes i forskriften. Denne vurderingen overlater vi til departementet å gjøre.

Imidlertid kan det virke uklart hvorfor barnevernspedagog- og sosionomutdanning skal omtales i både forskriften §6-2 (der de allerede står nevnt, sammen med lærerutdanningene) og i forslag til endret §6-4. Så vidt vi kan se er §6-2 for barnevernspedagoger og sosionomer forankret i barnevernloven, og for førskolelærere og lærere i henholdsvis barnehagelov og opplæringslov. Vi mener det er ryddigst at søkere til barnevernspedagog- og sosionomutdanninger får én formulering å forholde seg til, slik at det ikke kan være tvil om hvilke krav som stilles.

HSH støtter forslaget om at også videreutdanninger som bygger på de grunnutdanningene som skal omfattes av forskriften §6-4 nytt andre ledd, omfattes av kravet om politiattest.

Hvilke straffbare forhold som skal omfattes av kravet til politiattest:

Departementet foreslår at politiattesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt, ilagt forelegg eller er dømt for brudd på straffeloven §§192, 193, 194, 195, 196, 197, 199, 200 annet ledd, 201 bokstav c, 203 eller 204a. HSH er enig i at alle de opplistede paragrafene er aktuelle som grunnlag for utstedelse av politiattest i denne forbindelse. Dette gjelder også §192 som vi forutsetter er tatt med i og med at framtidige yrkesutøvere innenfor helse- og sosialfeltet kan komme i kontakt med og ha ansvar for ungdom og utviklingshemmede over den seksuelle lavalder.

Forskriften, slik den er foreslått formulert, gir ikke hjemmel for automatisk å forby søkere som framviser politiattest med merknader om ovennevnte forhold, adgang til studiet. HSH oppfatter at det overlates til den enkelte institusjon å foreta en skjønnsmessig vurdering. Imidlertid må en kunne anta at det i de fleste tilfeller vil føre til at potensielle studenter vil bli nektet adgang til studiet. Vi gjør oppmerksom på at det i opplæringsloven §10-9 sonderes mellom krav til innhold i politiattest (siktelse, tiltale eller dom for seksuelle overgrep mot barn) ved tilsetning i grunnskolen og hva som automatisk medfører at en ikke kan tilsettes (å være dømt for seksuelle overgrep mot barn). Det er rimelig å anta at et slikt skille i seg selv gir et viktig signal om at det må foretas en vurdering i hvert enkelt tilfelle dersom slik dom ikke foreligger. Det kan argumenteres med at når det tillegges utdanningsinstitusjonen myndighet til å avgjøre om studenter skal nektes eller tas opp ved studiet, bør institusjonen få så fullstendige opplysninger

som mulig fra politiet. Det vil dermed være naturlig at det også opplyses om siktelser og tiltaler, ikke bare dom. HSH er likevel bekymret for om denne forskriften vil kunne føre til at personer som på et gitt tidspunkt har vært siktet for brudd på en eller flere av de aktuelle paragrafene i straffeloven, men der siktelse er frafalt, vil kunne oppleve å bli nektet adgang til en lang rekke studier. Dette mener vi kan oppfattes som en urimelig begrensning i enkeltindividets muligheter for å kunne ta utdanning og skape seg et godt liv, og må motvirkes gjennom informasjons- og veiledningsmateriell som drøfter disse dilemmaene.

Vennlig hilsen

**HANDELS- OG SERVICENÆRINGENS
HOVEDORGANISASJON**
Samfunnspolitisk avdeling

Lars Haartveit
Avdelingsdirektør

Inger Lise Blyverket
Seksjonssjef